

Семикіна М.В.,
д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки
та організації виробництва

Петіна О.М.,
аспірант*

Гончарова Н.В.,
аспірант*

Кіровоградський національний технічний університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАЙНЯТОСТІ І ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ МОЛОДІ НА РИНКУ ПРАЦІ

Постановка проблеми. За умов небувалих темпів інформаційного розвитку, переходу до інноваційної економіки, впливів глобалізації та світової фінансово-економічної кризи в країнах світу відбуваються трансформації зайнятості населення. Ці процеси є доволі неоднозначними та різновекторними, вони зумовлюють як прогресивні зміни у зайнятості, пов'язані з інтелектуалізацією праці, активним використанням інформаційних технологій, так і диспропорції у зайнятості різних соціальних та вікових груп. Особливо актуальною ця проблематика стає для України, де по причині системної кризи, озброєного конфлікту на сході країни, відбувається уповільнення економічного розвитку, скорочення робочих місць, при цьому трансформації у сфері зайнятості не набувають інноваційного характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблеми трансформацій зайнятості та регулювання безробіття в Україні останніми роками була предметом досліджень С. Бандура [3], В. Близнюк [7], В. Гейця [7], О.Герасименко [4], І. Каленюк [8], А. Колота [9], Е. Лібанової [11], В. Онікієнка [13], І. Петрової [16] та ін. В контексті трансформацій зайнятості проблематику молодіжного безробіття та конкурентоспроможності молодих фахівців на ринку

праці вивчали О. Балакірева [2], Л. Лісогор [12], О. Грішнова [5], Л. Шаульська [17] та ін. Водночас, аналіз наукових джерел засвідчує, що теоретичні та практичні проблеми трансформацій зайнятості потребують подальшого поглибленого вивчення з урахуванням системної кризи в Україні. До невирішених частин загальної проблеми слід віднести проблемні питання реалізації конкурентних переваг молоді на ринку праці, пошук шляхів їх розв'язання.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування сутності та особливостей трансформацій зайнятості в Україні, визначення перешкод у реалізації конкурентних переваг молоді в умовах динамічних змін на українському ринку праці, напрямів їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукових джерел засвідчує, що трансформацію зайнятості дослідники розуміють по-різному. Найбільш поширеним у багатьох джерелах наукової інформації є сприйняття трансформацій зайнятості як процесу динамічних змін, які відображають якісні та кількісні параметри ринку праці, зміна показників обсягів та структури зайнятості населення під впливом різноманітних чинників – науково-технічного прогресу, зрушень в економічному, інноваційному, технологічному та соціальному розвитку країни [1, с.8; 4, с.70; 16, с.119-125; 14, с. 85].

Разом з тим, поділяючи таку думку, вважаємо за доцільне дотримуватись підходу до більш ширшого розуміння трансформацій зайнятості. Розвиваючи думку А.Колота, О. Грішнкової, В.Онікієнка та інших провідних науковців [3, с. 9–10; 7, с.88; 9, с. 4-6, 13, с.131], вважаємо, що трансформації стосуються не лише зміни обсягів та структури зайнятості, змін якісно-кількісних характеристик зайнятості, а й кардинальних змін попиту на працю, пропозиції праці, що віддзеркалює зміни змісту трудової діяльності, зумовлюючи поширення низки нетрадиційних форм занятості. До останніх відносимо: зайнятість на умовах неповного робочого часу (неповна зайнятість); тимчасову зайнятість (у тому числі запозичена праця); вторинна зайнятість; дистанційну зайнятість; зайнятість на основі договорів цивільно-правового характеру;

неформальну зайнятість, у тому числі самозайнятість; нереєстровану зайнятість у формальному секторі [3, с. 9–10; 6, с.88; 9, с. 4-6].

Справедливо підкреслити, що рушійними силами новітніх трансформацій зайнятості на початку ХХІ століття стають, передусім, глобалізація економічного та інформаційного розвитку, конкуренція. Їх дія об'єктивно зумовлює зростання потреби в інноваціях, прискорення науково-технологічного розвитку, інтелектуалізацію трудової діяльності, що врешті-решт якісно змінює попит на працю та породжує новітні форми зайнятості.

Йдеться про те, що активне використання інформаційного ресурсу на тлі глобальних трансформацій світової економіки радикально та комплексно змінює основи виробництва та зміст праці, слугує прискорювачем трудового процесу, обумовлює появу інноваційних сегментів у сфері зайнятості. Нові етапи комп'ютеризації, глобальні мережі Інтернет, телекомунікації швидко призводять до появи нових робочих місць, нових професій, змінюють вимоги роботодавців до кваліфікації працівників, ставлячи на перше місце вміння роботи з інформацією, здатність до праці інноваційного змісту, професійну мобільність та адаптивні якості працівників, передусім здатність до сприйняття змін в умовах мінливого ринкового середовища. Внаслідок інформатизації трудової діяльності відбуваються об'єктивні зміни в організації виробництва, виникають більш сприятливі умови для економії праці, ліквідації важких та непривабливих видів людської праці, реалізації творчого потенціалу працівників, зайнятих обробкою інформації, створенням інновацій. Інформатизація трудової діяльності дає змогу не прив'язувати працівника до стаціонарного робочого місця та жорсткого регламенту роботи, створюючи дистанційні (віддалені, віртуальні) робочі місця без застосування традиційного нормування праці, надаючи нові, не бачені раніше можливості для прояву особистої відповідальності, творчості, самоорганізації.

Як наслідок, у структурі зайнятого населення найбільш розвинених країн нині понад 50% працюючих складають працівники, зайняті обробкою та створенням нової інформації, інноваційною працею.

В умовах глобальної конкуренції найвищі шанси для тимчасового, а потім і постійного працевлаштування отримують передусім ті працівники, які мають конкурентні переваги на даному сегменті ринку праці.

Розвиваючи наукову думку [10; 12; 17], під конкурентними перевагами працівників пропонуємо розуміти переваги в затребуваній якості людського капіталу та можливостях її реалізації на ринку праці, завдяки чому отримуються порівняно більші економічні, соціальні, морально-психологічні зиски, а саме, – більший дохід від праці, привабливі соціальні пакети (компенсації витрачених трудових зусиль та інвестування в саморозвиток), моральне задоволення від творчої самореалізації, застосування власних знань і досвіду. Звісно, в сучасних умовах на світових ринках праці зростає попит на конкурентоспроможних працівників, які не тільки мають сучасну освіту, а й здатні до швидкого перенавчання, опанування нових знань, виявляють мобільність, володіють інформаційними технологіями, і при цьому мають здоров'я, високу працездатність, розвинені комунікативні навички, іншими словами, мають конкурентні переваги в якості людського капіталу.

З нашої точки зору, зазначені конкурентні переваги в умовах прискореного інформаційного розвитку найбільше притаманні молоді, яка отримала сучасну освіту, обирає здоровий спосіб життя, налаштована на професійне самоствердження та зростання, побудову кар'єри. Саме тому пошук освічених і здібних, енергійних молодих людей, їх подальша підтримка, навчання та перенавчання, нарощування конкурентних переваг стає для багатьох сучасних підприємств і корпорацій на Заході запорукою інноваційної активності та утримання майбутніх конкурентних позицій.

На тлі трансформацій зайнятості зокрема завжди існують різноманітні ризики зниження конкурентоспроможності, оскільки майже кожного року в світі зникає множина професій і одночасно з'являються нові, більш затребувані спеціальності, зростає потреба у нових знаннях та навичках.

В таких умовах підтримка та нарощування конкурентних переваг стає окремим завданням для кожного працівника, від усвідомлення важливості

якого залежить доля на ринку праці. З іншого боку, практичні питання підтримки та регулювання конкурентоспроможності найбільш незахищених вікових груп населення, передусім молоді до 30 років, у значній мірі залежать від спільних зусиль держави та підприємців.

Аналіз світового досвіду показує, що для сприяння нарощуванню конкурентних переваг молоді на ринку праці в багатьох розвинених країнах (наприклад у Великобританії, Швеції, Італії) діють державні програми, які передбачають: створення тимчасових робочих місць для випускників професійних навчальних закладів; відшкодування державою до 70–80% витрат підприємств на працевлаштування молодих людей віком 16–18 років, які не мають середньої освіти; державне стимулювання підприємців, які забезпечують працевлаштування молоді та професійне зростання; укладання тристоронніх угод між державою, підприємством і молодим працівником щодо навчання та перенавчання молоді; надання державних дотацій випускникам навчальних закладів для відкриття власної справи.

Надзвичайно поширеною в країнах ЄС, особливо у Франції, стала зайнятість на умовах неповного робочого часу (неповна зайнятість), тимчасова зайнятість (у тому числі запозичена праця) на основі безстрокової трудової угоди. Тимчасові робочі місця часто займає саме молодь, що дає змогу набути досвіду, відчувати себе більш матеріально незалежним від батьків, відчутти своє покликання, свідомо нарощувати свої конкурентні переваги в освіті, мобільності, навичках. Понад третину молодих людей до 30 років зайнято працею в межах нестандартної зайнятості, що передбачає гнучкий графік роботи, самозайнятість, дистанційну зайнятість, чому сприяє розвиток інформаційних технологій, стрімке зростання частки зайнятих у сфері послуг.

В Україні певні паростки таких тенденцій також спостерігаємо, оскільки інформатизація суспільного розвитку є доволі стрімкою. Проте сутність трансформацій зайнятості має в нашій країні дещо іншу специфіку.

Загальною тенденцією структурних змін у зайнятості за час ринкових трансформацій в Україні стало переміщення робочих місць із промисловості у

сферу обслуговування, переважно у торгівлю. Не зважаючи на те, що зростання зайнятих у сфері послуг є загальносвітовою тенденцією, в Україні, на відміну від розвинених країн, структурні трансформації зайнятості не пов'язані з процесами модернізації виробництва, автоматизації, комп'ютеризації або масового технічного оснащення праці. «Перетік» робочої сили в торгівлю, ресторанний та готельний бізнес, надання послуг щодо ремонту автомобілів, відбувається в результаті зміни структури економіки, а також несприятливих умов праці та незадовільної оплати праці на багатьох підприємствах промисловості й АПК. Зазначимо, що нові робочі місця в торгівлі характеризуються низькою інноваційною наповненістю та продуктивністю праці, вони поглинають робочу силу, яка вивільнена з інших галузей. Як наслідок, більшість зайнятих у торговому бізнесі не має спеціальної освіти, працює не за фахом (колишні вчителі, інженери, медичні працівники та ін.). Сфері торгівлі, як і раніше, притаманна висока частка важкої фізичної праці (понад 70-80%), низький рівень інтелектуалізації праці (рис.1).

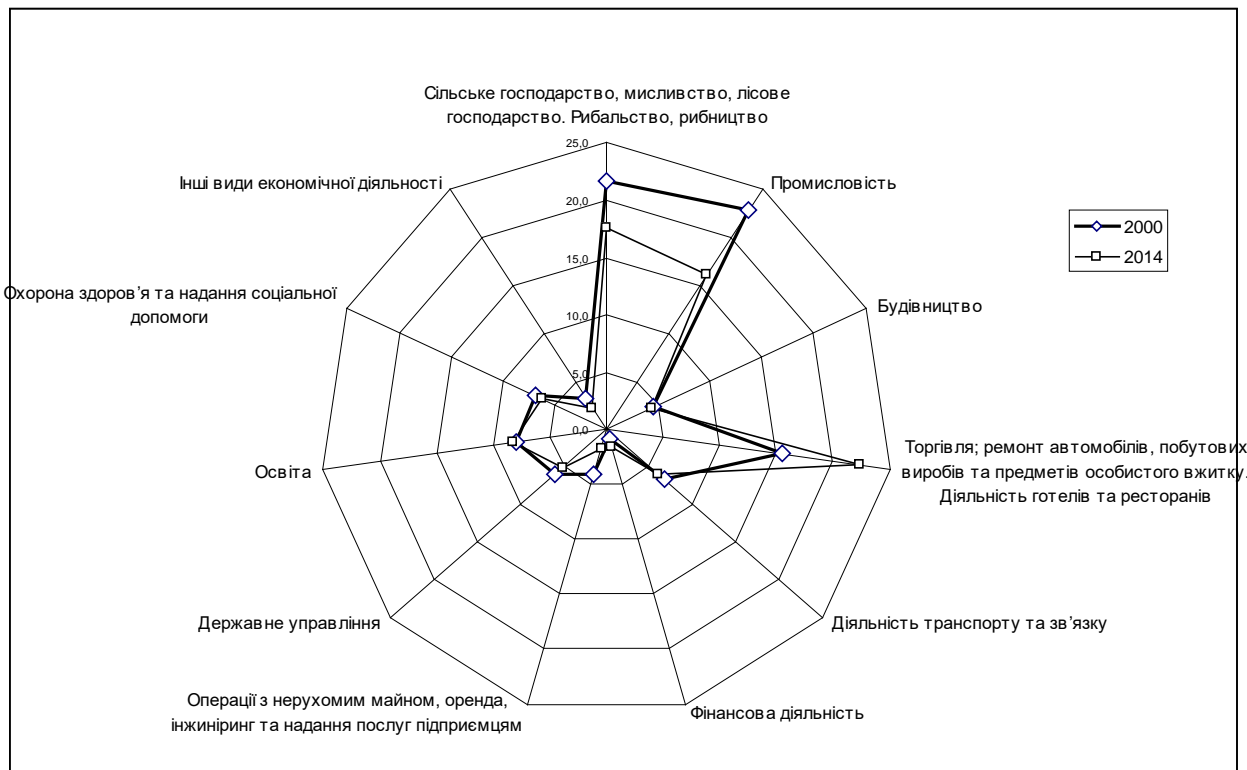

Рис. 1. Динаміка структури зайнятості населення України за видами економічної діяльності (2000 – 2014 рр.)

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [15]

Такі тенденції загалом обмежують можливості реалізації інноваційного потенціалу працівників, особливо молодих, ведуть до незатребуваності набутих знань, створюючи перешкоди у реалізації конкурентних переваг молоді на вітчизняному ринку праці.

Аналіз динаміки показників економічної активності, зайнятості та безробіття в Україні (рис. 2) відбиває певну стагнацію економічної активності населення, за якою криється певна адаптація до кризового стану економіки.

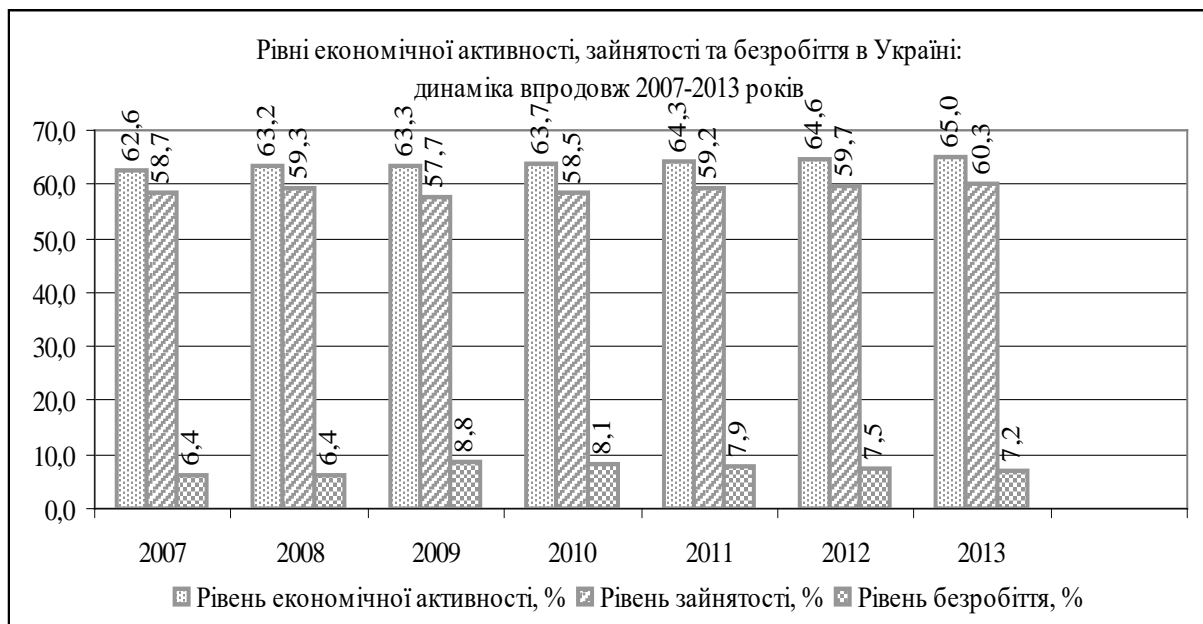

Рис. 2. Рівні економічної активності, зайнятості та безробіття в Україні (2007-2013 рр.)

Джерело: побудовано за даними [6]

Феномен зазначеної «адаптації» полягає у деформалізації зайнятості: мотивація «виживання» змушує вагому частку населення (її майже не фіксує статистика) покидати офіційний сектор економіки та спрямовувати свої зусилля на розробку товарів, різноманітних послуг, інтелектуальних продуктів праці, працюючи «в тіні», уникаючи сплати податків. Не зважаючи на те, що в Україні упродовж останніх 10 років швидко зростає кількість працівників, охоплених новими формами нестандартної зайнятості (фриланс, аутсорсинг, аутстафінг, лізинг персоналу тощо), характер змін у сфері зайнятості в Україні все ще поки не можна назвати таким, що спрацьовує на інтереси інноваційного розвитку, модернізації економіки.

Реалії життя свідчать, що випереджаючими темпами відбувається деформалізація зайнятості програмістів, дизайнерів, веб-дизайнерів, журналістів, консультантів, бухгалтерів, юристів, маркетологів, політологів та ін. При цьому дистанційна зайнятість в Україні часто існує на тлі тіньових трудових відносин, що не дає можливостей соціального захисту працівників, формування майбутніх пенсій. Законодавчо механізм дистанційної (віртуальної) зайнятості не відпрацьований. Практика свідчить, що укладання трудових угод у сфері такої зайнятості жорстко орієнтовано на інтереси роботодавця, для найманих працівників це означає певне задоволення матеріальних інтересів без урахування соціальних гарантій.

Не зважаючи на той факт, що за статистикою ЄС рівень безробіття в Україні є нижчим порівняно з більшістю європейських країн (7,2% у 2013 р.), в дійсності проблема безробіття є більш болючою, оскільки залишаються значними масштаби незареєстрованого безробіття. Особливо нелегкою є ситуація у сільській місцевості та в малих містах, де має місце гострий дефіцит вільних робочих місць з прийнятними умовами та оплатою праці і при цьому існують складнощі щодо реєстрації в ролі безробітних.

Статистика останніх років свідчить, що безробіття серед молоді є більш як удвічі більшим, ніж безробіття дорослого населення. Слід звернути увагу, що частка осіб віком 15-34 роки становить нині 28,6% і має тенденцію до зменшення, що посилює старіння населення, загрожує кадровою кризою підприємствам. Цю тенденцію підсилюватиме не лише прояв демографічної кризи, а й міграція молоді, яка прагне виїхати за кордон з метою навчання та подальшого працевлаштування.

Опитування учнів професійно-технічних навчальних закладів та студентів ВНЗ підтверджують таку налаштованість для 4/5 юнаків і дівчат. Серед виїжджаючих українців за кордон у 2013 р. понад 1/3 становили молоді люди віком 25-29 років, які обирали для навчання та трудового життя Росію, Польщу, Німеччину, Словаччину, Ізраїль та інші країни, де молодь з вищою освітою має кращі шанси отримати більш високу заробітну плату.

Це пояснюється тим, що Україна займає останні сходинки за показниками середньомісячної заробітної плати серед Європейських країн, при цьому рівень безробіття осіб з вищою освітою є значно вище за аналогічний середньоєвропейський показник. Крім того, на ринку праці України створився дисбаланс між структурою попиту та структурою пропозиції, гострі протиріччя між розвитком ринку праці та ринку освітніх послуг.

За таких умов молоді вкрай нелегко реалізувати конкурентні переваги на ринку праці України. Про це свідчать результати соціологічних опитувань серед працівників підприємств Кіровоградської області, а також безробітних, зареєстрованих міським центром зайнятості (рис. 3).

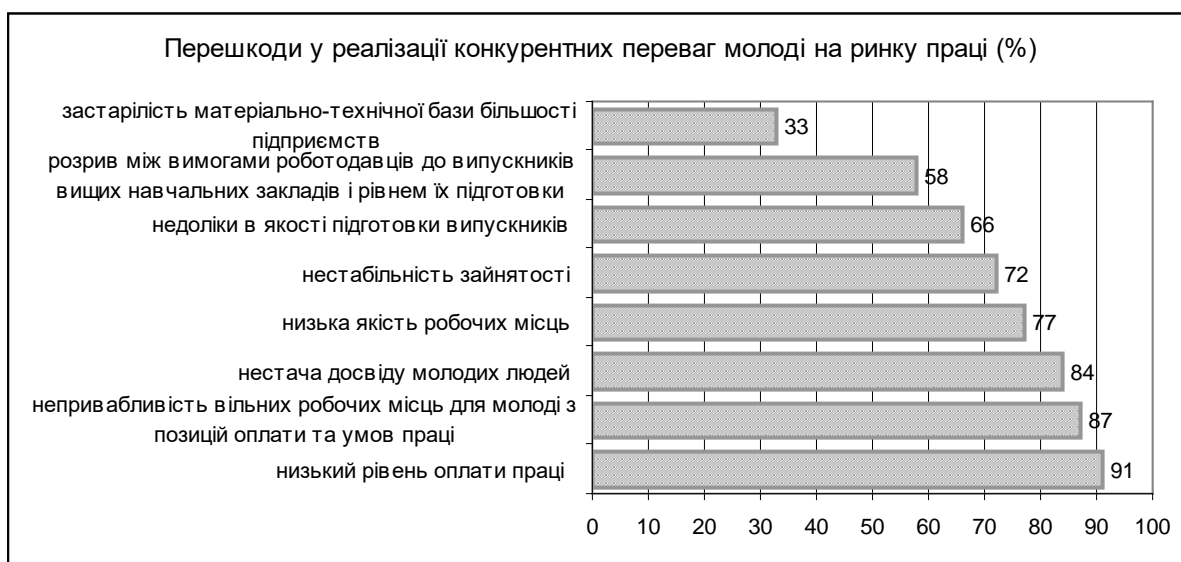

Рис. 3. Перешкоди у реалізації конкурентних переваг молоді в умовах трансформації зайнятості

Джерело: за результатами соціологічного опитування авторів, у % до кількості опитаних

Аналіз показників рисунок 3 засвідчує, що серед основних перешкод в реалізації конкурентних переваг молоді – низький рівень оплати праці, непривабливість робочих місць, їх низька якість, нестача досвіду, нестабільність зайнятості, недоліки в якості підготовки, суттєвий розрив між вимогами роботодавців і наявним рівнем підготовки та ін.

Справедливо підкреслити, що проблема реалізації конкурентних переваг молоді на українському ринку праці у 2013-2014 рр. ускладнюється не лише через взаємодію глобальних і локальних чинників впливу, а й через погіршення

загальної економічної та соціальної ситуації в країні внаслідок загострення озброєного конфлікту на Сході країни, появи понад 1,5 млн. вимушених переселенців з Донбасу, послаблення взаємодії соціальних партнерів в питаннях освіти, професійного навчання та працевлаштування молоді. В таких умовах ще більш загрозливими стають масштаби відтоку освіченої молоді за межі України, що негативно відбиватиметься на перспективах формування інноваційного сегменту ринку праці.

На наш погляд, зміна ситуації на краще у сфері зайнятості молоді та підтримці її конкурентних переваг на ринку праці України потребує системних заходів у таких напрямках: 1) активізації спільної інформаційної роботи з молоддю центрів зайнятості, громадських, волонтерських організацій, підприємців та навчальних закладів; 2) розробки цільових державних програм підтримки конкурентоспроможності молоді на ринку праці на основі спільних зусиль соціальних партнерів в Україні та залучення іноземних інвесторів; 3) забезпечення стимулюючих заходів держави (пільги, гранти) стосовно підприємців, які безпосередньо беруть участь в організації професійної освіти, стажування, працевлаштування молоді, залучають молодь до 34 років до інноваційної діяльності, наукових досліджень; 4) зміни концепцій у сфері стимулювання праці на користь концепції гідної оплати висококваліфікованої праці; підвищення мінімальних гарантій оплати праці, які ґрунтуються на розрахунках реального прожиткового мінімуму; 5) оновлення трудового законодавства з урахуванням появи різноманітних форм нестандартної зайнятості та потреби соціального захисту найманих працівників, охоплених новими формами зайнятості.

Висновки та подальші дослідження. Таким чином, трансформація зайнятості в Україні поки не набула інноваційного змісту, не зважаючи на появу нестандартних форм зайнятості. Мінімізація безробіття молоді та реалізація нею конкурентних переваг на ринку праці залежить від структурної перебудови вітчизняної економіки, формування інноваційного сегменту ринку праці, тісної взаємодії соціальних партнерів, громадських організацій,

навчальних закладів в питаннях освіти, професійного навчання, працевлаштування молоді, створення привабливих для молоді робочих місць за умовами та оплатою праці.

Виклики та загрози у сфері зайнятості України потребують подолання традиційної концепції дешевої робочої сили. Перспективи подальших досліджень мають бути пов'язані з розробкою системи практичних заходів щодо вдосконалення роботи центрів зайнятості з молоддю, оновлення трудового законодавства з урахуванням реалій впровадження нестандартних форм зайнятості, необхідності дотримання соціальних гарантій у сфері праці.

Література

1. Азьмук Н.А. Трансформація занятості в країнах с розвитою інформаційною економікою // Проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 7 – 12.

2. Балакірева О.М. Проблеми працевлаштування та міграційні орієнтації молоді / О. М. Балакірева, О.В. Валькована // Економіка і прогнозування. – 2011. – №4. – С. 76–91.

3. Бандур С.І. Розвиток соціально-трудоу відносин як передумова досягнення продуктивної зайнятості населення / С.І. Бандур // Ринок праці та зайнятість населення. – 2014. – №1. – С. 8–13.

4. Герасименко О. О. Трансформація зайнятості як вектор гідної праці: глобальні тенденції та вітчизняні реалії / О. О. Герасименко // Соціально-трудоу відносини: теорія та практика. – 2013. – № 2. – С. 68–76.

5. Грішнова О. А. Молоді спеціалісти на ринку праці: проблеми конкурентоспроможності та працевлаштування / Грішнова О. А., Самарцева А. Є. // Соціально-трудоу відносини: теорія та практика : зб. наук. праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» ; голова редкол. А. М. Колот. – 2012. – № 1(3). – С. 28–35.

6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Електронний режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

7. Інститути зайнятості та безробіття: сучасні тенденції та виклики для України: наук. доп. [В.М. Геєць, А.А. Гриценко, В.В. Близнюк та ін.]; За ред. В.М. Гейця, А.А. Гриценка ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув.» – К., 2013.– 248 с.

8. Каленюк І. С. Новітні тенденції у сфері зайнятості в Україні // Чернігівський науковий часопис ЧДІЕУ. Серія 1, Економіка і управління: електрон. збірн. наук. праць. – Чернігів : ЧДІЕУ, 2012. – № 1(3). – С. 3 – 8.

9. Колот А. М. Трансформація інститута занятості як складова глобальних змін в соціально-трудовій сфері: феномен прекарізації / А. М. Колот // Ринок праці та зайнятість населення. – 2014. – № 2. – С. 3–6.

10. Конкуреноспроможність працівників: оцінка та механізми підвищення на різних економічних рівнях: монографія / [М.В. Семикіна, М.В. Даневич, А.Д. Федунець та ін.] / За ред. М.В. Семикіної. – Кіровоград: «КОД», 2015. – 226 с.

11. Лібанова Е.М. Ринок праці: навч. посібник / За заг. ред. Е.М. Лібанової.– К.: Центр навчальної літератури. – 2003. – 224с.

12. Лісогор Л. С. / Підвищення конкурентоспроможності трудового потенціалу в умовах посилення глобалізації / Лісогор Л. С., Ратніков Д. Г. // Моніторинг, моделювання та менеджмент емерджентної економіки: [Зб. наук. пр.] – Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького; Брама, 2008. – С. 130–132.

13. Онікієнко В.В. Ринок праці та соціальний захист населення: ретросаналіз, проблеми, шляхи вирішення: [науково-аналітична монографія] / В.В. Онікієнко. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2013. – 456 с.

14. Семикіна М.В. Механізми зайнятості в умовах інноваційних змін: мотиваційний аспект : монографія / М.В. Семикіна, Н.А. Іщенко, А.Д. Федунець. – Кіровоград: КНТУ, 2015. – 210 с.

15. Статистичний щорічник України за 2013 рік. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 533 с.

16. Український ринок праці: особливості розвитку та ефективність функціонування / І.Л. Петрова, В.В. Близнюк, Г.Т. Куліков та ін.; за ред. І.Л. Петрової; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2009. – 2009. – 368 с.

17. Шаульська Л. В. Реалізація потенціалу конкурентоспроможності фахівця в умовах кризового стану ринку праці / Л.В. Шаульська // Вісник ДонНУ. Серія: Економіка і право, 2014. – № 2. – С. 97–101.

References

1. Azmuk, N.A. (2014), “Transformation of employment in the countries with the developed information economy”, *Problemy ekonomiki*, no. 3, pp. 7–12.
2. Balakirieva, O.M., & Valkovana, O.V. (2014), “The problems of employment and migration targeting of youth”, *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 4, pp. 76–91.
3. Bandur S.I. (2014), “The development of social-labour relations as a prerequisite for achieving productive employment”, *Rynok pratsi ta zainiatist naseleennia*, no. 1, pp. 8–13.
4. Herasymenko, O.O. (2013), “Transformation of employment as a vector of decent work: global trends and domestic realities”, *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka*, no. 2, pp. 68–76.
5. Hrishnova, O.A. & Samartseva, A.Ie. (2012), “Young professionals on the labor market: problems of competitiveness and employment”, *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka*, no. 1(3), pp. 28–35.
6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State statistics service of Ukraine]. (n.d.). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from: <http://ukrstat.gov.ua/> .
7. Heiets, V.M., Hrytsenko, A.A. & Blyzniuk, V.V. (2013), *Instituty zainiatosti ta bezrobittia: suchasni tendentsii ta vyklyky dlia Ukrainy* [Institutes of employment and unemployment, current trends and challenges for Ukraine]; NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnozuv», Kyiv, Ukraine,

8. Kaleniuk, I.S. (2012), "The latest trends in employment in Ukraine", *Chernihivskyi naukovyi chasopys ChDIEU. Serii 1, Ekonomika i upravlinnia*, no. 1(3), pp. 3–8.
9. Kolot, A.M. (2014), "Transformation Institute of Employment as part of global changes in the social and labor sphere: the phenomenon of precariousness", *Rynok pratsi ta zainiatist naseleattia*, no. 2, pp. 3–6.
10. Semykina, M.V., Danevych, M.V., Fedunets, A.D. et al. (2015), *Konkurentospromozhnist pratsivnykiv: otsinka ta mekhanizmy pidvyshchennia na riznykh ekonomichnykh rivniakh* [The competitiveness of employees: assessment and improvement mechanisms at different economic levels], M.V. Semykina (Ed.), KOD, Kirovohrad, Ukraine, 226 p.
11. Libanova, E.M. (2003), *Rynok pratsi [Labour market]*. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury.
12. Lisohor, L.S. & Ratnikov, D.H. (2008), "Improving the competitiveness of the labor potential in terms of increasing globalization", *Monitorynh, modeliuvannia ta menedzhment emerdzhentnoi ekonomiky*, pp. 130– 132.
13. Onikiienko, V.V. (2013), *Rynok pratsi ta sotsialnyi zakhyst naseleattia: retroanaliz, problemy, shliakhy vyrishennia* [Labour market and social protection: retroanaliz, problems, solutions] Kyiv: In-t demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen im. M.V. Ptukhy NAN Ukrainy.
14. Semykina, M.V., Ishchenko, N.A. & Fedunets, A.D. (2015), *Mekhanizmy zainiatosti v umovakh innovatsiinykh zmin: motyvatsiinyi aspekt* [Mechanisms of employment in terms of innovative changes, motivational aspects] Kirovohrad: KNTU.
15. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2013 rik. [Statistical Yearbook of Ukraine for 2013] (2014). K. : Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy.
16. Petrova. I.L., Blyzniuk. V.V., Kulikov. H.T. et al. *Ukrainskyi rynok pratsi: osoblyvosti rozvytku ta efektyvnist funktsionuvannia* [Ukrainian labor market, especially the development and operational efficiency], I.L. Petrova (Ed.); Kyiv: NAN Ukrainy; In-t ekon. ta prohnozuv.

17. Shaulska, L.V. (2014), "Realization of professional competitiveness in terms of labor market crisis", *Visnyk DonNU. Seriia: Ekonomika i pravo*, no. 2, pp. 97–101.

Анотація

Семикіна М.В., Петіна О.М., Гончарова Н.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАЙНЯТОСТІ І ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ МОЛОДІ НА РИНКУ ПРАЦІ

Мета. Мета статті полягає в обґрунтуванні сутності і особливостей трансформацій зайнятості в Україні, визначенні перешкод у реалізації конкурентних переваг молоді в умовах динамічних змін на українському ринку праці, напрямів їх подолання.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано загальнонаукові і спеціальні методи наукового аналізу (порівняльного – при розкритті здобутків світового досвіду щодо підтримки конкурентоспроможності молоді в умовах інноваційних змін на ринку праці; економіко-статистичного – при вивченні особливостей структурної перебудови економіки, формування інноваційного сегменту ринку праці та соціальної взаємодії; соціологічного аналізу – при визначенні перешкод реалізації конкурентних переваг молоді на ринку).

Результати дослідження. Визначено, що трансформації зайнятості відбуваються в результаті кардинальних змін попиту на працю під впливом глобалізації, інформатизації, конкуренції, зумовлюючи поширення низки нетрадиційних форм занятості. Запропоновано розуміти сутність конкурентних переваг працівників на ринку праці як переваги у затребуваній якості людського капіталу та можливостях її реалізації на ринку праці. Визначено здобутки світового досвіду щодо підтримки конкурентоспроможності молоді в умовах інноваційних змін на ринку праці.

Проаналізовано проблеми молодіжного безробіття в Україні. Визначено специфіку трансформацій зайнятості в Україні. Виявлено протиріччя нестандартної зайнятості, яка межує з трудовими відносинами в «тіні», не передбачаючи соціальних гарантій;. Визначено перешкоди реалізації конкурентних переваг молоді на ринку праці. Запропоновано напрями заходів щодо їх подолання. Визначено, що мінімізація безробіття молоді і реалізація нею конкурентних переваг на ринку праці України неможливі без структурної перебудови економіки, формування інноваційного сегменту ринку праці, соціальної взаємодії.

Наукова новизна результатів дослідження. Визначено специфіку трансформацій зайнятості в Україні. Виявлено протиріччя нестандартної зайнятості, яка межує з трудовими відносинами в «тіні», не передбачаючи соціальних гарантій; розроблено напрями їх подолання.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження можуть використані службами зайнятості, кадровими агенціями,

організаціями рекрутингово-маркетингової діяльності в інтересах реалізації конкурентних переваг молоді на ринку праці та розвитку інноваційного сегменту у сфері зайнятості.

Ключові слова: трансформація зайнятості, конкурентні переваги, нестандартна зайнятість, безробіття, зайнятість молоді.

Annotation

Semykina M., Petina O., Honcharova N.

TRANSFORMATION OF EMPLOYMENT AND PROBLEMS OF REALIZATION OF COMPETITIVE ADVANTAGES OF YOUTH ON LABOR MARKET

Purpose. The purpose of the article is to reveal the essence and features of employment transformations in Ukraine, define the obstacles in realization of competitive advantages of youth in the conditions of dynamic changes on the Ukrainian labor market, opportunities of their overcome.

Methodology of research. The general scientific and special methods of the scientific analysis have been used in the course of research (comparative analysis has been used revealing the achievements of world experience on support of competitiveness of youth in the conditions of innovative changes in labor market; economic and statistical analysis has been used while studying the features of restructuring of economy, formation of an innovative segment of labor market and social interaction; sociological analysis has been used in defining the obstacles of realization of competitive advantages of youth on the market).

Findings. It has been found that transformation of employment results from cardinal changes of demand for work as a result of globalization, informatization, competition, predetermining distribution of nonconventional forms of employment. The competitive advantages of employees on labor market it has been suggested to understand as advantages in demanded quality of the human capital and opportunities of its realization in labor market. The achievements of world experience concerning support of competitiveness of youth in the conditions of innovative changes on labor market have been revealed.

The problems of youth unemployment in Ukraine have been analyzed. The obstacles of realization of competitive advantages of youth in labor market have been revealed.

The system arrangements which have to promote the solution of youth employment problems and support its competitive advantages in labor market of Ukraine have been suggested. Realization of these arrangements has to happen through the directions: 1) activation of joint information work of jobcenters, public, volunteer organizations, businessmen and educational institutions with youth; 2) development of target state programs of support of youth competitiveness in labor market on the basis of joint efforts of social partners in Ukraine and involvement of foreign investors; 3) providing the state stimulating arrangements (privileges, grants) concerning entrepreneurs who directly participate in the organization of professional education, training, youth employment, involve youth till 34 years in innovative activity, scientific researches; 4) changes of concepts in the sphere of labour

incentives in favor of the concept of worthy payment of highly skilled labour; increase of the minimum guarantees of compensation based on calculations of a real living wage; 5) updating of the labor legislation taking into account emergence of various forms of non-standard employment and requirement of social protection of the hired workers captured by new forms of employment.

It has been proved that minimization of youth unemployment and realization of competitive advantages on labor market of Ukraine depends first of all on restructuring of economy, formation of an innovative segment of labor market, social interaction.

Originality. The specifics of employment transformations in Ukraine have been defined. The contradictions of non-standard employment which borders with the labor relations in "shadow", without providing social guarantees have been revealed; the directions of their overcome have been suggested.

Practical value. The obtained results of research can be used by employment services, recruitment agencies, the organizations of recruiting-marketing activity in interests of realization of competitive advantages of youth in labor market and development of an innovative segment in the sphere of employment.

Keywords: employment transformation, competitive advantages, non-standard employment, unemployment, youth employment.

Аннотация

Семикина М.В., Петина О.М., Гончарова Н.В.

ТРАНСФОРМАЦИЯ ЗАНЯТОСТИ И ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ МОЛОДЕЖИ НА РЫНКЕ ТРУДА

Цель. Цель статьи заключается в обосновании сущности и особенностей трансформаций занятости в Украине, определении препятствий в реализации конкурентных преимуществ молодежи в условиях динамичных изменений на украинском рынке труда, возможностей их преодоления.

Методика исследования. В процессе исследования использованы общенаучные и специальные методы научного анализа (сравнительного – при раскрытии достижений мирового опыта относительно поддержки конкурентоспособности молодежи в условиях инновационных изменений на рынке труда; экономико-статистического – при изучении особенностей структурной перестройки экономики, формирования инновационного сегмента рынка труда и социального взаимодействия; социологического анализа – при определении препятствий реализации конкурентных преимуществ молодежи на рынке). В процессе исследования использованы общенаучные и специальные методы исследования (сравнительного, экономико-статистического, социологического анализа).

Результаты исследования. Выявлено, что трансформации занятости происходят в результате кардинальных изменений спроса на труд под влиянием глобализации, информатизации, конкуренции, предопределяя распространение нетрадиционных форм занятости. Предложено понимать конкурентные преимущества работников на рынке труда как преимущества в востребованном качестве человеческого капитала и возможностях его реализации на рынке

труда. Определены достижения мирового опыта в поддержке конкурентоспособности молодежи в условиях инновационных изменений на рынке труда.

Проанализированы проблемы молодежной безработицы в Украине. Определена специфика трансформаций занятости в Украине. Выявлены противоречия нестандартной занятости, граничащей с трудовыми отношениями в «тени», которые не предусматривают социальных гарантий. Выявлены препятствия в реализации конкурентных преимуществ молодежи на рынке труда; предложены меры по их преодолению. Обосновано, что минимизация безработицы молодежи и реализация ею конкурентных преимуществ на рынке труда Украины невозможны без структурной перестройки экономики, формирования инновационного сегмента рынка труда, социального взаимодействия.

Научная новизна результатов исследования. Определена специфика трансформаций занятости в Украине. Выявлены противоречия в распространении нестандартной занятости, которая граничит с трудовыми отношениями в «тени», не предусматривая социальных гарантий; разработаны предложения по их преодолению.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты могут быть использованы службами занятости, кадровыми агентствами, организациями рекрутинго-маркетинговой деятельности в интересах реализации конкурентных преимуществ молодежи на рынке труда и развития инновационного сегмента в сфере занятости.

Ключевые слова: трансформация занятости, конкурентные преимущества, нестандартная занятость, безработица, занятость молодежи.

ЗАЯВКА

на розміщення статті у науково-виробничому журналі
“Інноваційна економіка”

Прізвище, ім'я, по батькові – Семикіна Марина Валентинівна
Semykina Maryna

Місце роботи: Кіровоградський національний технічний університет

Посада – завідувач кафедри економіки та організації виробництва

Науковий ступінь – доктор економічних наук

Вчене звання – професор

Назва статті: **ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАЙНЯТОСТІ І ПРОБЛЕМИ
РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ МОЛОДІ НА РИНКУ ПРАЦІ**

Співавтори¹:

Петіна Олександра Миколаївна

Petina Olexandra

аспірант, Кіровоградський національний технічний університет

Гончарова Надія Володимирівна

Honcharova Nadiya

¹ Науковий керівник Петіної О. і Гончарової Н. – проф. Семикіна М.В.

аспірант, Кіровоградський національний технічний університет

E-mail:

semikinamv@i.ua

Адреса та телефон для контактів та надсилання одного авторського примірника:

Семикіна М.В.

Вул. Маршала Конєва, буд. 9, кв. 108,

м. Кіровоград,

25028

Тел. 0993459365

Сл. тел. (0522) 390457

Д. тел. (0522) 55-81-18

Підтверджую своє бажання розмістити статтю у науково-виробничому журналі “Інноваційна економіка”. Погоджуюсь з усіма висунутими редакційною колегією вимогами щодо змісту, обсягу, оформлення і порядку подання матеріалів. Даю згоду на збір і обробку персональних даних з метою включення їх в базу даних відповідно до Закону України № 2297-VI “Про захист персональних даних” від 01.06.2010.

9 липня 2015 р.

М.В. Семикіна

Журнал:

40 грн за ст орінку

http://ie.at.ua/index/umovy_publ/0-2